

PROF. INŻ. ANT. DYK

WYCENIANIE TROFEÓW MYŚLIWSKICH

AUTORYZOWANY PRZEKŁAD
WŁADYSŁAWA KARŃKOWSKIEGO

W A R S Z A W A 1 9 3 4.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

POLSKI ZWIĄZEK ŁOWCÓW
BIBLIOTEKA

PROF. IŻN. ANT. DYK

Nr 1243

WYCENIANIE TROFEÓW MYŚLIWSKICH

AUTORYZOWANY PRZEKŁAD
WŁADYSŁAWA KARNKOWSKIEGO

W A R S Z A W A 1 9 3 4.

Polski Związek Łowiacki
BIBLIOTEKA
Nr. ~~1212~~ 1213

Dykt

Mye

Odbitka z „Łowca Polskiego” Nr. 6 i 7 r. 1934
w 200 egzemplarzach.

Wystawy i pokazy poroży, jak niemniej badania ich, oparte na podstawach naukowych, wywołały konieczność ustalenia pewnych prawideł wyceniania trofeów.

Dawniejsze wycenianie poroży „na oko”, podług subiektywnego wrażenia, z biegiem czasu dopełniono, względnie zastąpiono określeniem kubatury poroża przez zanurzenie go w wodzie i zważenie wypchniętej wody ($1 \text{ gr. wody} = \pm 1 \text{ cm}^3$).

Różnorodność budowy poroży, jako nader ważnego wskaźnika ich wartości, wymagała jednak znacznie bliższych określeń pomiarowych i doprowadziła do powstania metod formułkowych, jak np. metoda hr. Merana w Austrii i prof. Nadlera na Węgrzech, używana obecnie w Niemczech przy wycenianiu wienców jelenich.

Na podstawie metody Nadlera zbudował nadleśniczy Bieger (Rostock) swą formułkę wyceniania parostków sarnich, a nadradca budow. Wild (Berlin) formułkę dla łopat danielich. Podczas wystawy lipskiej w r. 1930 stosowano przy ocenach sędziowskich formuły Nadlera, Biegera i Wilda.

Metoda Merana jest niedość ścisła, zaś Nadlera wymaga określenia wagi i kubatury, a więc zabiegów niemożliwych do przeprowadzenia z trofeami na głowach wypchanych. Już samo kubikowanie przy po-

mocy wody jest czynnością dość skombinowaną, ważenie zaś poroży jest niezbyt ścisłe, jeśli się weźmie pod uwagę ich wysychanie, przyczem różnice wagi dochodzą do 20%.

Zasadniczym brakiem metody Nadlera jest pozatem połączenie równoczesne rozmaicie redukowanych pomiarów z wrażeniami wzrokowymi, wynik zaś otrzymujemy jednocyfrowy, a więc zbyt mało mówiący o wymiarach, budowie, barwie i uperleniu.

Te braki powyższych metod i formuł starałem się nagrodzić systemem wyceniania, ogłoszonym drukiem w „Straži myšlivosti” i w „Wild und Hund”, praktycznie stosowanym zaś po raz pierwszy na wystawie poroży w Bernie r. 1929. Pewne poprawki pierwiastkowej mojej metody poczyniłem jedynie co do punktów przysądzonych, celem usystematyzowania i ułatwienia pracy sędziów. W wycenianiu łopat danielich co do punktów pomocniczych (przedtem decydujących) opuściłem szerokość łopat, przydzielając ją do punktowania sędziowskiego, pomiar ten bowiem, jako niedość ścisły, staje się raczej wzrokowym, nie zaś matematycznym.

W nadziei, że metoda moja obudzi pewne zainteresowanie, zwłaszcza w kołach łowieckich, dopełniam ją wskazówkami dla pp. sędziów i organizatorów wystaw.

1. Zasady wyceniania.

Mój proces wyceniania opiera się wyłącznie i jedynie na istotnych, łatwych do sprawdzenia, niezmiennych i stale dających się skontrolować wymiarach, dając pozatem wolne pole subiektywnym wrażeniom o budowie, wyglądzie i estetycznem oddziaływaniu poroży.

Przy wycenianiu rozróżniam:

A.—punkty wymiarowe główne — t. j. wymiary najważniejsze — *M.*,

B.—punkty wymiarowe pomocnicze — t. j. wymiary rodzajowe — *P.*,

C.—punkty przysądzone — t. j. punkty pozostawione do rozporządzenia obserwatora, względnie sędziego, a oparte na jego ogólnem wrażeniu — *S.*

A. Punkty wymiarowe — *M.*

Są to w mierze metrycznej wyrażone, główne, najwidoczniejsze i najstalsze wymiary każdego poroża, a mianowicie:

a) wysokość (mierzona po cięciwie) — *W*, t. j. odległość od podstawy poroża (czaszki) do jego wierzchołka;

b) rozpiętości — *R*, t. j. szerokości poroża, przy czem:

Rg—rozpiętość górna, t. j. odległość prostopadłych, wyprowadzonych z najskaźniejszych punktów prawego i lewego poroża;

Rd—rozpiętość dolna, t. j. odległość między prostopadłą, wyprowadzoną z zewnętrznej krawędzi prawej róży, a prostopadłą, wyprowadzoną z zewnętrznej krawędzi lewej róży;

c) — obwody — *O* — t. j. obwody łodyg w miejscu najslabszem.

Zasadniczo mierzy się:

W i *Rg* w centymetrach, przy czem 1 cm=1 punktowi, *Rd* i *O* w milimetrach, przy czem 1 mm=1 punkt.

$$M = W + R + O.$$

Formułę tę, z małemi zmianami dla poroży jelenich, danielich i sarnich cytuję się zawsze w całości, bez skrótów, a to mianowicie na czaszce, tarczy lub winiecie, przywiązanej do poroża.

Ilość *M* jest miarodajną i wystarczającą do oceny poroża, nadewszystko zaś łatwo sprawdzalna i daje się obliczyć pomiarowo zaraz po ubiciu zwierza.

Podwójnej miary (centymetrów dla *W* i *Rg*, mili-

metrów dla Rd i O) używa się w tym celu, aby tem wyraźniej uwydatnić dwa czynniki najważniejsze, t. j. Rd i O , a tem samem w wyniku M osiągnąć tem subtelniejsze różniczkowanie.

Punktów wymiarowych użyć można do badań przyrodniczych przy określaniu typów poroży, charakterystycznych dla danego kraju lub prowincji. Wreszcie formułka M w połączeniu z dobrem zdjęciem fotograficznem da każdemu amatorowi, a nawet sędziemu, wierne odbicie wartości poroża. Toteż w interesie łowiectwa i hodowli leży jak najszersze stosowanie wzoru M .

O wartości trofeum wnioskuje się z ilości punktów M w sposób następujący:

M = ilość punktów	Ocena siły poroża
a) jelenie:	
— 900	słabe,
901 — 1000	dobre,
1001 — 1100	silne,
1101 — 1200	bardzo silne (główne),
1201 i wyżej	kapitałne (powyżej 1300 — rekordowe);
b) rogacze:	
— 200	słabe,
201 — 225	dobre,
226 — 250	bardzo dobre,
251 — 275	silne,
276 — 300	bardzo silne,
301 i wyżej	kapitałne.

B. Punkty pomocnicze — P (dawniej „ostateczne”).

Do znaków rodzajowych poroży zaliczam obwody róż (u jeleni i danieli) — Or , względnie całe koronki róż (rogacze) — Ok , oraz długość głównych gałęzi — Dg . Wartość tych znaków wyrażam punktami pomocniczymi (P) i mierzę centymetrami (1 cm =

1 punktow). Do pomiaru używam miary taśmowej, przyczem długość gałęzi mierzę wzdłuż krzywizny po stronie górnej od łodygi do grotu.

$P = Or + Dg$ z poprawkami, zależnemi od rodzaju zwierzyny.

Punkty pomocnicze dopełniają odpowiednio charakterystykę, jaką nam daje formułka M i powinny również być wypisane na czaszce, tarczy, czy etykiecie, równie bowiem, jak M , są ściśle i niezmiennie.

Ważne są zwłaszcza dla badacza i sędziego tam, gdzie trofea posiadają bardzo blisko siebie stojące wartości $M + S$, o czem wspomnę poniżej.

C. Punkty przysądzone — S .

O wartości poroża rozstrzyga wreszcie, prócz czynników ściśle pomiarowych, wrażenie wzrokowe, estetyczne.

Punktowanie nie może tu być pozostawione subiektywnemu zdaniu jednostki, lecz winno wynikać z porozumienia się całego zespołu sędziów. Ponieważ jednak nie można zabronić poszczególnym wystawcom wydawania orjentacyjnego sądu o własnych eksponatach, jako wytyczne, ująłem wartościowanie wzrokowe w ramy ścisłych liczb.

Ostateczny wynik punktowania.

W praktyce codziennej wystarcza w zupełności skonstatowanie punktów wymiarowych M , względnie dopełnienie ich ilością P . Natomiast przy licznych współzawodnictwie okazów, a więc na wystawach, brać należy pod ścisłą rozagę, jako czynnik niekiedy rozstrzygający, punkty przysądzone — S . Ogólna zatem ocena współzawodniczących poroży wyrażać się będzie wzorem $H = M + S$.

Zdarzyć się może wypadek, że przy ocenie poroży dwa lub więcej okazów otrzymają punktację H niemal identyczną i wtedy powstanie wątpliwość, któremu przyznać wyższe miejsce. Zadaniem sędziów

będzie wtedy przegłosować, czy okazy poddać ściślejszej klasyfikacji, przy zastosowaniu punktów pomocniczych P . Formuła brzmieć wtedy będzie:

$$H = M + S (+ P).$$

Wynik ostateczny wyraża się jednak wyłącznie formułą: $H = M + S$, którą w nawiasie uzupełnia się ilością P .

$$\text{Np. } H_x = 1020 + 35 = 1055 (93),$$

$$\text{Np. } H_y = 1027 + 32 = 1059 (85).$$

W tym wypadku sędziowie przyznać mogą pierwsze miejsce okazowi x pomimo mniejszej ilości punktów H , ponieważ $1055 + 93$ daje sumę większą, niż $1059 + 85$.

II. A. Wycenianie wieńców jelenich.

a) Punkty wymiarowe — M .

$$M = W_{p/l} + R \frac{g}{d} + Ol$$

W = po cięciwie mierzona wysokość łodygi prawej (p) i lewej (l) w centymetrach,

Rg = rozpiętość, czyli największa, poziomo mierzona szerokość wieńca w centymetrach (rozpiętość górna),

Rd = rozpiętość dolna, czyli największa szerokość w różach, mierzona w milimetrach,

Ol = obwód łodyg w milimetrach, mierzony w miejscu najślabszym: u góry między opierakiem, a koroną względnie widlicą i u dołu między ocznicą i opierakiem, bez względu na ewent. nadocznice.

Uwaga: W wieńcu szóstaka nie ma widlicy. Mierzmy zatem górny obwód łodygi, mierząc długość grotu (wzdłuż krzywizny), poczem w pierwszej dolnej $1/3$ -ej tej długości mierzymy obwód.

Z wieńcem widłaka postępujemy analogicznie: mierzymy po krzywiznie długość łodygi od ocznicy do

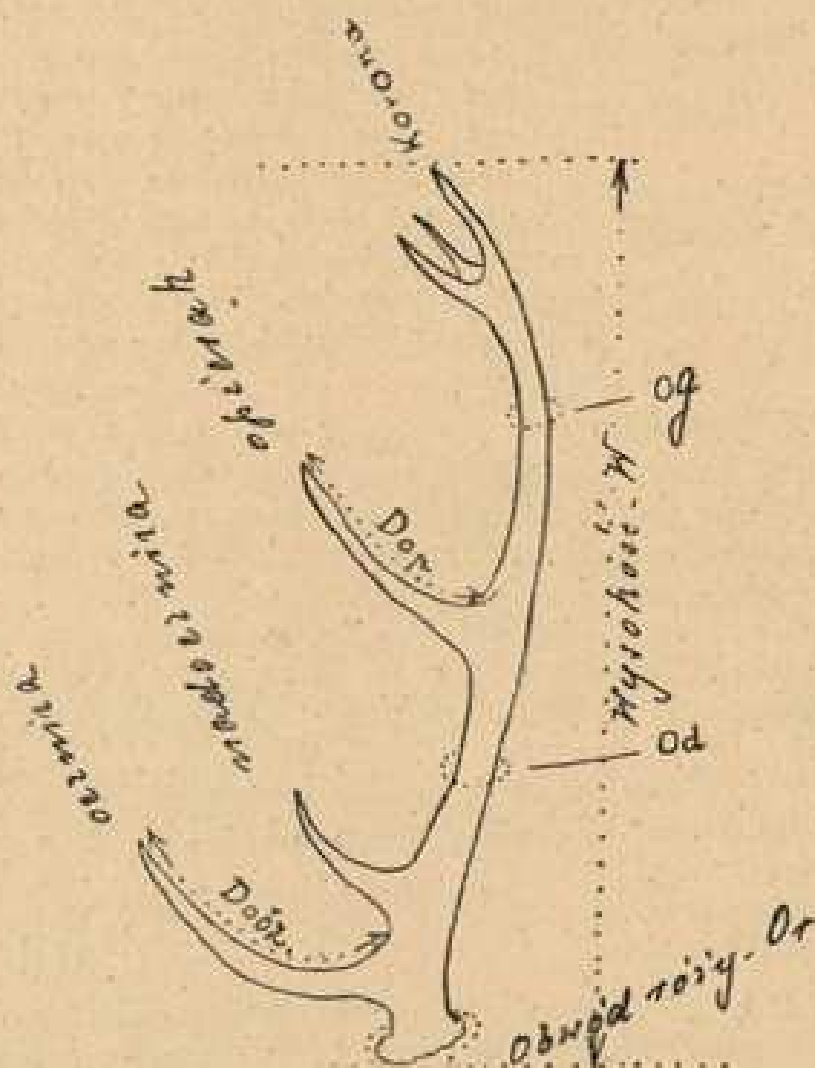
grotu i sprawdzamy dolny obwód w pierwszej, górny zaś w drugiej $\frac{1}{3}$ -ej długości.

Przez zsumowanie otrzymanych cyfr dochodzimy do wyniku M .

b) Punkty pomocnicze (dawniej ostateczne) — P .

$$P = Or\ p/l + Docz\ p/l + Dop\ p/l.$$

Or = obwód róży, prawej i lewej, w centymetrach.

$Docz$ = długość ocznic, prawej i lewej, w centymetrach, mierzona po krzywiźnie od strony górnej.

Dop = długość opieraka (średnicy gałęzi), prawego i lewego, w centymetrach — mierzona po krzywiźnie od strony górnej.

Suma wszystkich cyfr daje w wyniku — *P*.

c) Punkty przysądzone — *S*.

- a) Róże wąskie — 1 punkt,
dobre — 2 punkty,
wystające, szerokie — 3 punkty.
- b) Perły i rysy: poroże gładkie — 0 punktów,
rysy i perły drobne — 1 punkt,
rysy i perły dobre — 2 punkty,
doskonałe uperlenie — 3 punkty.
- c) Korona: pojedyncza, trójpalczasta — 1 punkt,
rozstawiona, wielopalcz. — 2 punkty,
wielopalczasta, skupiona — 3 punkty,
łopatowata lub kielichow. — 4 punkty,
kapitałna — 5 punkt.

d) Ilość gałęzi:

Ilość gałęzi jest gatunkową cechą siły poroża.

Obfitość gałęzi na słabych łodygach robi gorsze wrażenie, niż nieliczne gałęzie na silnych łodygach, co zdarza się często u jeleni kapitałnych.

Miedzy grubością łodygi i ilością gałęzi musi być zachowana pewna proporcja, którą przy kwalifikacji rozgałęzienia poroża określam w sposób następujący:

Suma punktów wymiarowych *M* =

800— 900	—	równy, lub nierówny	—	VIII-ak
901—1000	—	" " "	—	X-ak
1001—1100	—	" " "	—	XII-ak
1101—i wyżej	—	" " "	—	XIV-ak

Każda gałąź rozwinięta aż do ilości, odpowiadającej normalnemu typowi, otrzymuje jednostkę. Gałęzie, przekraczające ilość normalną, otrzymują dalsze jednostki tylko u tych poroży, które osiągnęły więcej, niż 1100 punktów wymiarowych, np.:

nierówny VIII-ak przy $M = 860$ ma mieć normalnie już 7 jednostek — otrzyma więc 7 j. (za 7 gałęzi),

równy VIII-ak przy $M = 1120$ ma mieć 12 j. — otrzyma 8 j.

równy XVI-ak przy $M = 980$ — ma mieć 10 j. — otrzyma 10 j.,

nierówny XX-ak przy $M = 1130$ — ma mieć 14 j. — otrzyma 19 j.,

równy XIV-ak przy $M = 1050$ ma mieć 12 j. — otrzyma 12 j.,

nierówny XVIII-ak przy $M = 1210$ — na prawej łodydze 9, na lewej tylko 6 gałęzi — otrzyma tylko 15 punktów.

Za gałąź normalną w pojęciu łowieckim uważa się każdą odnogę poroża, na której można zawiesić sznur pionu.

e) Wykształcenie gałęzi:

Gałęzie niegotowe lub naczerniałe —	0 pkt.,
„ tępe lub krótkie —	1 pkt.
„ dobre, ostre, ale niewygładzone —	2 pkt.,
„ długie, wygładzone —	3 pkt.,

f) Zabarwienie poroża:

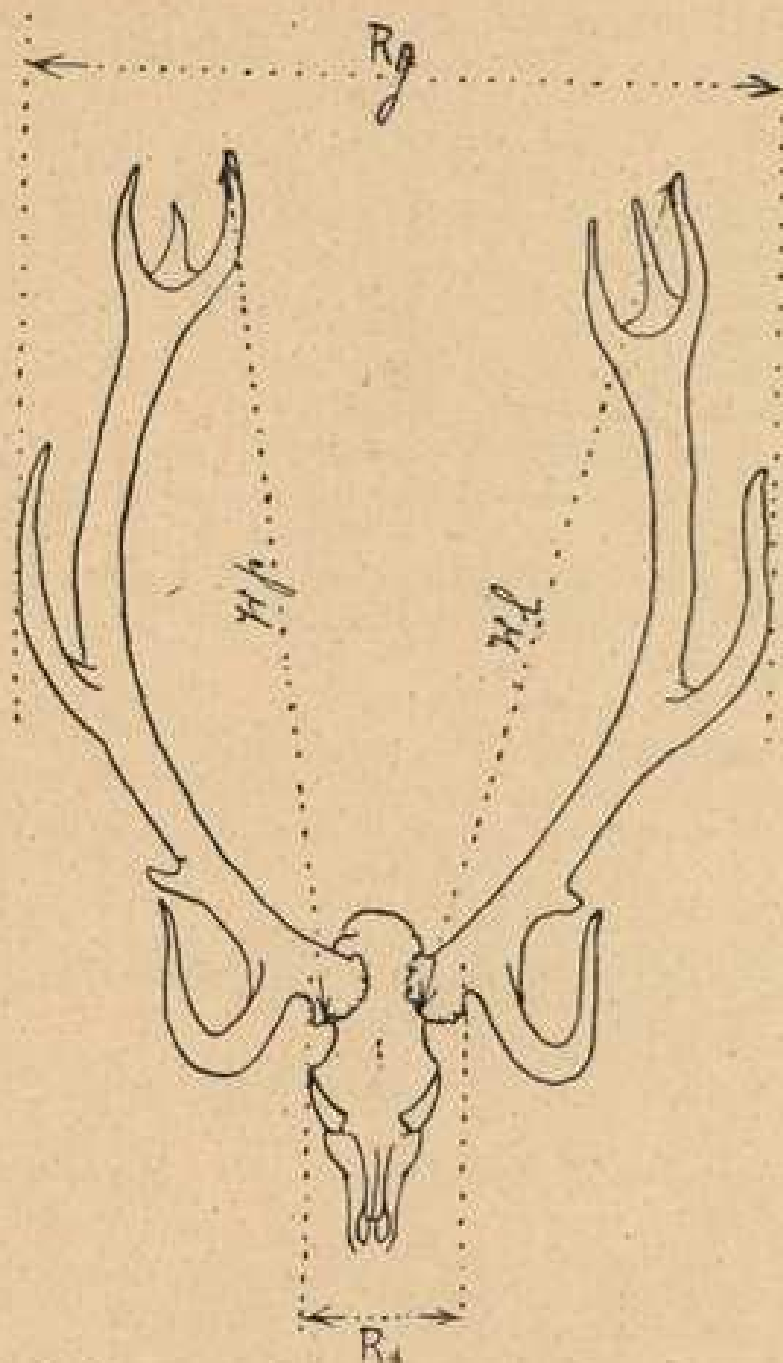
Niewytarte, lub sztucznie zabarwione —	0 pkt.,
Jasne, bladoszare, małe —	1 pkt.,
Żółte, lub szare —	2 pkt.,
Jasno, lub czerwono bronz., bez połysku —	3 pkt.,
Czarne —	4 pkt.

Kasztanowato - ciemno - bronzowe, błyszczące — 5 punktów.

g) Rozłożystość poroża:

Jest to stosunek rozpiętości dolnej (w różach) do rozpiętości górnej.

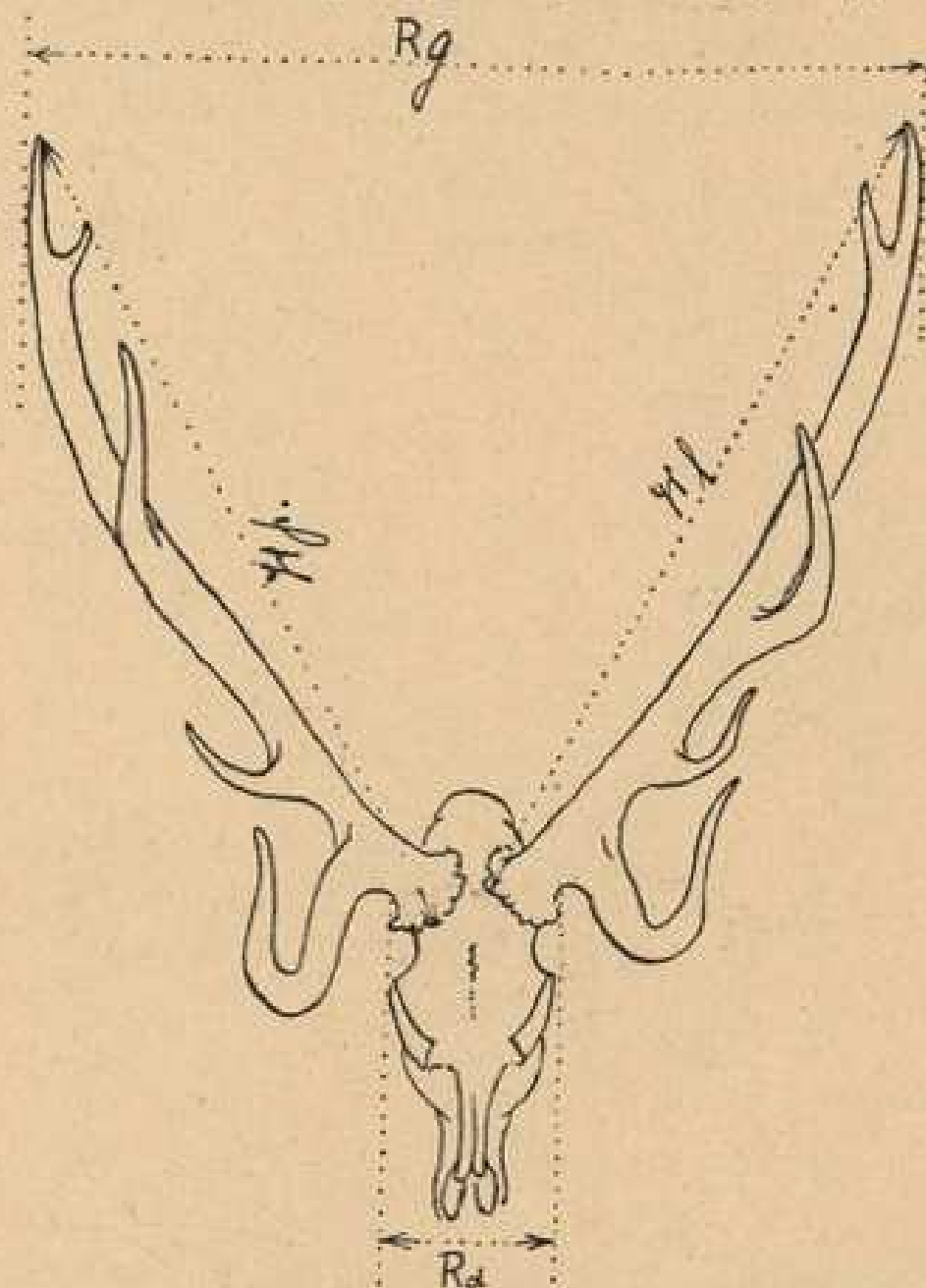
Wąska — przy stosunku 1 : 4 —	1 pkt.,
Szeroka — przy stosunku 1 : 6 i wyżej —	2 pkt.,
Normalna — przy stosunku 1 : 4 — 6 —	3 pkt.

h) Ogólne wrażenie:
 Pod to pojęcie mogą sędziowie podciągnąć według
 własnego uznania najwyżej 10 jednostek.

$$S = a + b + c + d + e + f + g + h.$$

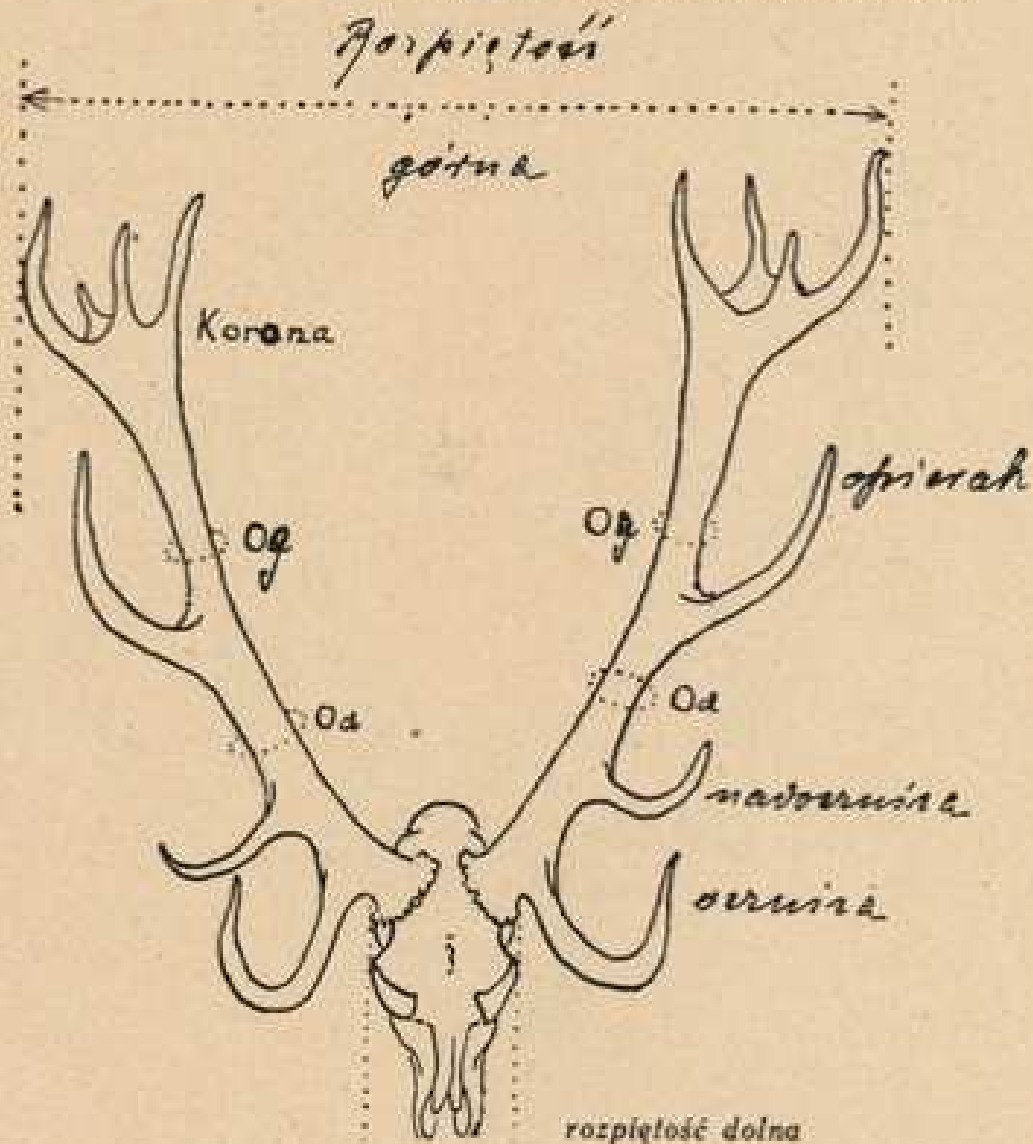
U w a g a : charakterystyki *a* do *h* są tylko wytycznymi i nie obowiązują grona sędziów bezapelacyjnie.

Najwyższa możliwa ilość przyznanych punktów wynosi 32, prócz punktów za gałęzie.

d) Przykład wyceny wieńców jelenich.

1. Rekord światowy z wiedeńskiej międzynarodowej wystawy r. 1910. Jeleń księcia Montenuovo (dotąd niepokony):

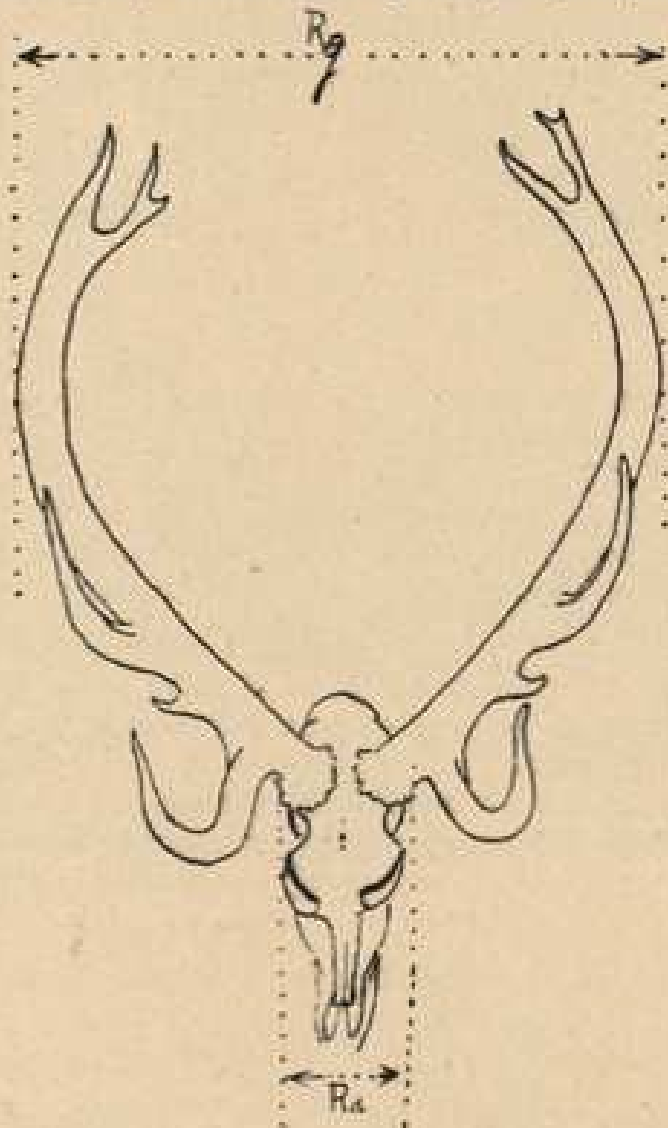

wej wystawy r. 1910. Jeleń księcia Montenuovo (dotąd niepokony):

$M = 102/98, \frac{110}{255}, \frac{210/183}{183/182} = 1323$ (według formuły
Nadlera 224.47 punktów)

$P = 30, 29, 41, 43, 34, 35 = 212.$

2. Najlepszy wieniec na lipskiej międzynarodowej

wystawie trofeów w r. 1930. Rumuński jeleni, nieró-
wny XXII-ak:

$$M = 97/94, \frac{120}{215}, \frac{186/185}{197/188} = 1292 \text{ (podług Nadlera 219.32p.)}$$

$$P = 27.5, 27.5, 31, 37, 30, 35 = 188.$$

3. Dobry XII-ak z Czech środkowych:

$$M = 70/72, \frac{88}{185}, \frac{122/128}{140/150} = 955.$$

4. Dobry jeleni z morawskich Beskid:

$$M = 93/86, \frac{90}{166}, \frac{134/132}{142/144} = 987$$

5. Bardzo silny VIII-ak ze Słowaczyny, ubity 1931 r.:

$$M = 85/87, \frac{111}{211}, \frac{155/162}{163/165} = 1139$$

$$P = 28.6, 27.5, 29.5, 31.5, 28.5, 27 = 172.6.$$

e) Waga wieńców jelenich.

We wstępie wspomniałem, że waga wieńców (parostków i łopat) nie jest ilością ścisłą. Składają się na to różne czynniki, a zwłaszcza zmienna wartość masy poroża i jej wysychanie.

Pomimo to wielu myśliwych obstraja przy ustalaniu wagi. Sądję, że ze względu na zmienność wagi, należałoby poprzestać na przybliżonem jej określeniu. Tam więc, gdzie nie zależy na ścisłym jej oznaczeniu, powinno by wystarczyć następujące zestawienie przybliżonej wagi, odpowiadającej punktom wymiarowym *M*.

Wieniec jeleni waży w przybliżeniu:

przy <i>M</i> = 800—900 punktów	3 —4 kg
„ <i>M</i> = 900—1000 „	4 —5,5 „
„ <i>M</i> = 1000—1100 „	5,5—7 „
„ <i>M</i> = 1100—1200 „	7 —9 „
„ <i>M</i> = 1200—1300 „	9 —11 „
„ <i>M</i> = 1300 i wyżej „	11 i wyżej „

Dane powyższe odnoszą się do czaszki „małej”.
Przy czaszce „wielkiej” t. zn. z górną szczęką — na-
leży doliczyć $\frac{1}{2}$ kg.

Czechy: Dobra Krzywokat, rewir Leontynsko. Nierówny w ko-
ronie XII-ak.

Padł z ręki prof. inż. Ant. Dyka. 21. IX. 1926 r.

$$M = 70/72, \frac{88}{185}, \frac{122/128}{140/150} = 955.$$

B. Wycenianie parostków sarnich.

a) Punkty wymiarowe — M .

$$M = W p/l + R \frac{g}{d} + Og p/l$$

Morawa. Majętność Adamów, rewir Jezioroko.
Bardzo dobry VI-ak, zaduszony przez psy-włóczęgi r. 1930.

$$M = 23,1. 23,4. \frac{12,9}{92}, 46/45 = 242,4.$$

$$P = 25,5, 4,5, 5, 4/4 = 43.$$

W i *R* mierzy się taksamo, jak u wieńców jelenich.
Og, górny obwód prawej i lewej łodygi, między przednią i tylną gałęzią, w miejscu najcieńszem, określa się w milimetrach.

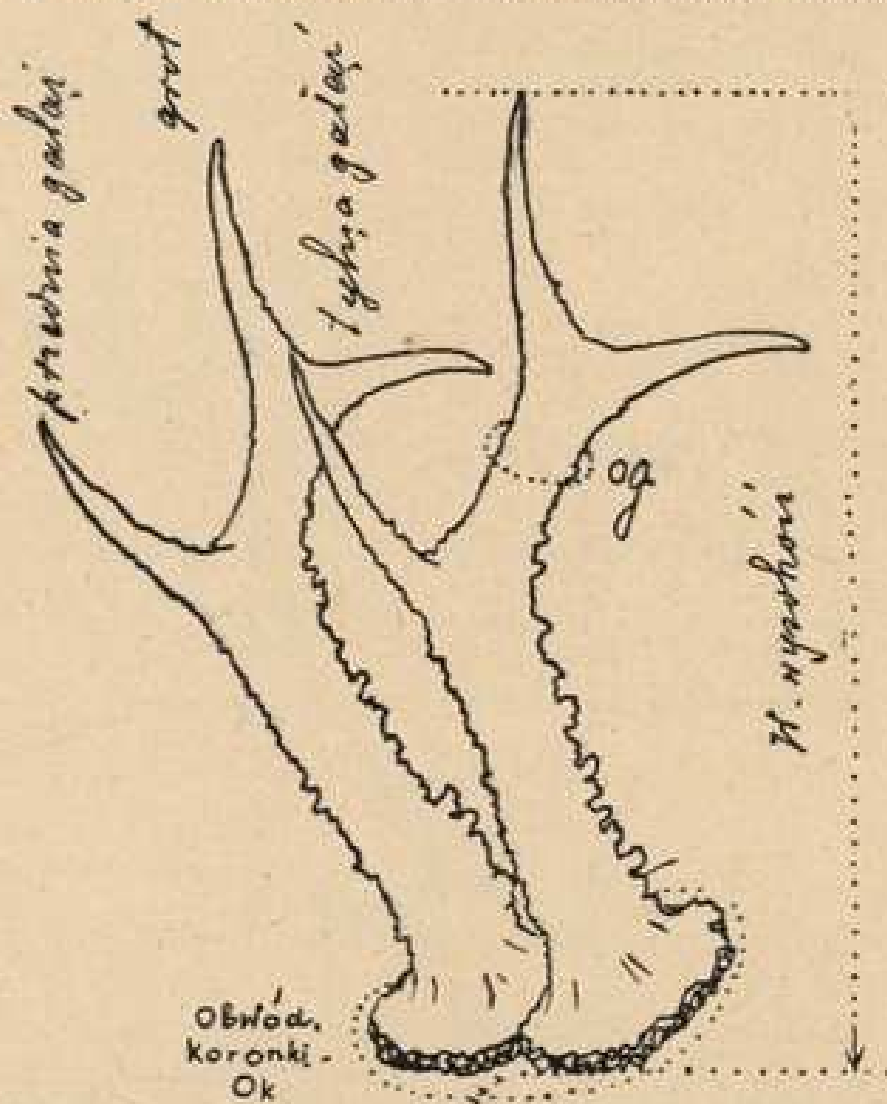
Wystających, wielkich pereł nie zalicza się do obwodu, zaś drobnego, jednolitego uperlenia można przy pomiarze nie uwzględniać.

U szpiczaka, lub przy brakującej przedniej gałęzi, należy mierzyć obwód w drugiej $\frac{1}{3}$ -ej długości paro-

stka, licząc od dołu, względnie pod tylną gałęzią. U widłaka, który nie ma jeszcze gałęzi tylnej, należy mierzyć obwód w pierwszej dolnej $\frac{1}{3}$ -ej długości grotu.

b) Punkty pomocnicze — P.

Ok = obwód koronki, t. j. obwód, całej partji róż, a to z tego powodu, ponieważ u większości rogaczy

silnych róże ściśle opierają się o siebie, lub bywają zrosnięte. Ok wyraża się w centymetrach.

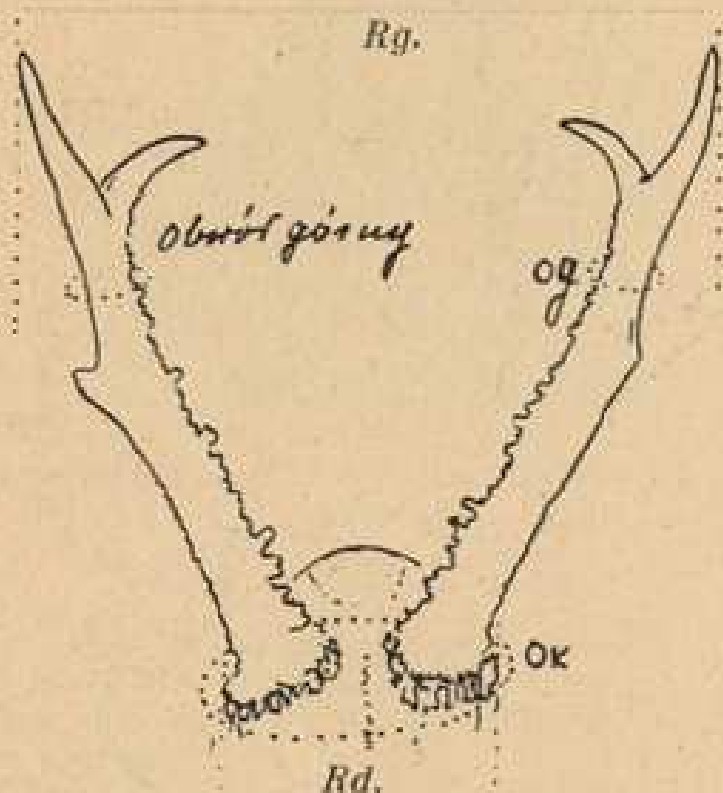
Dprz = długość przedniej prawej i lewej gałęzi w centymetrach,

Dt = długość tylnej prawej i lewej gałęzi w centymetrach,

P = sumie wszystkich wymiarów.

c) Punkty przysądzone — S.

a) Róże: wąskie, cienkie —	1 pkt.,
szersze, lecz rzadkie —	2—3 pkt.,
szersze, gęste —	4—5 pkt.,
wybitnie piękne —	6 pkt.,

b) Perły i rysy: gładkie parostki —	0 pkt.,
perły pojedynczo rozrzucone —	1 pkt.,

drobne, lecz tylko miejscowe uperlenie — 2—3 pkt.,
 drobne, lub wielkie perły wzdłuż całej łodygi — 4—5 pkt.,
 wybitne perły i rysy — 6—7 pkt.,

c) Wykształcenie parostków i gałęzi:
 Podobnie jak u jeleni (p. e) — 0—3 pkt.,

d) Zabarwienie:
 Jak u jeleni (p. f) — 0—5 pkt.

e) Rozłożystość:

Podobnie jak u jeleni, podług stosunku rozpiętości dolnej do górnej:

wąska przy stosunku 1 : 1,2 — 1 pkt.,
 szeroka przy stosunku 1 : 2 i wyżej — 2 pkt.,
 normalna przy stosunku 1 : 1,2—2 — 3 pkt.

f) Ogólne wrażenie:

Sędziowie rozporządzają najwyżej 10 jednostkami.

$$S = a + b + c + d + e + f$$

Najwyższa możliwa ilość punktów przysadzonych wynosi 34.

d) Przykład wyceniania parostków sarnich.

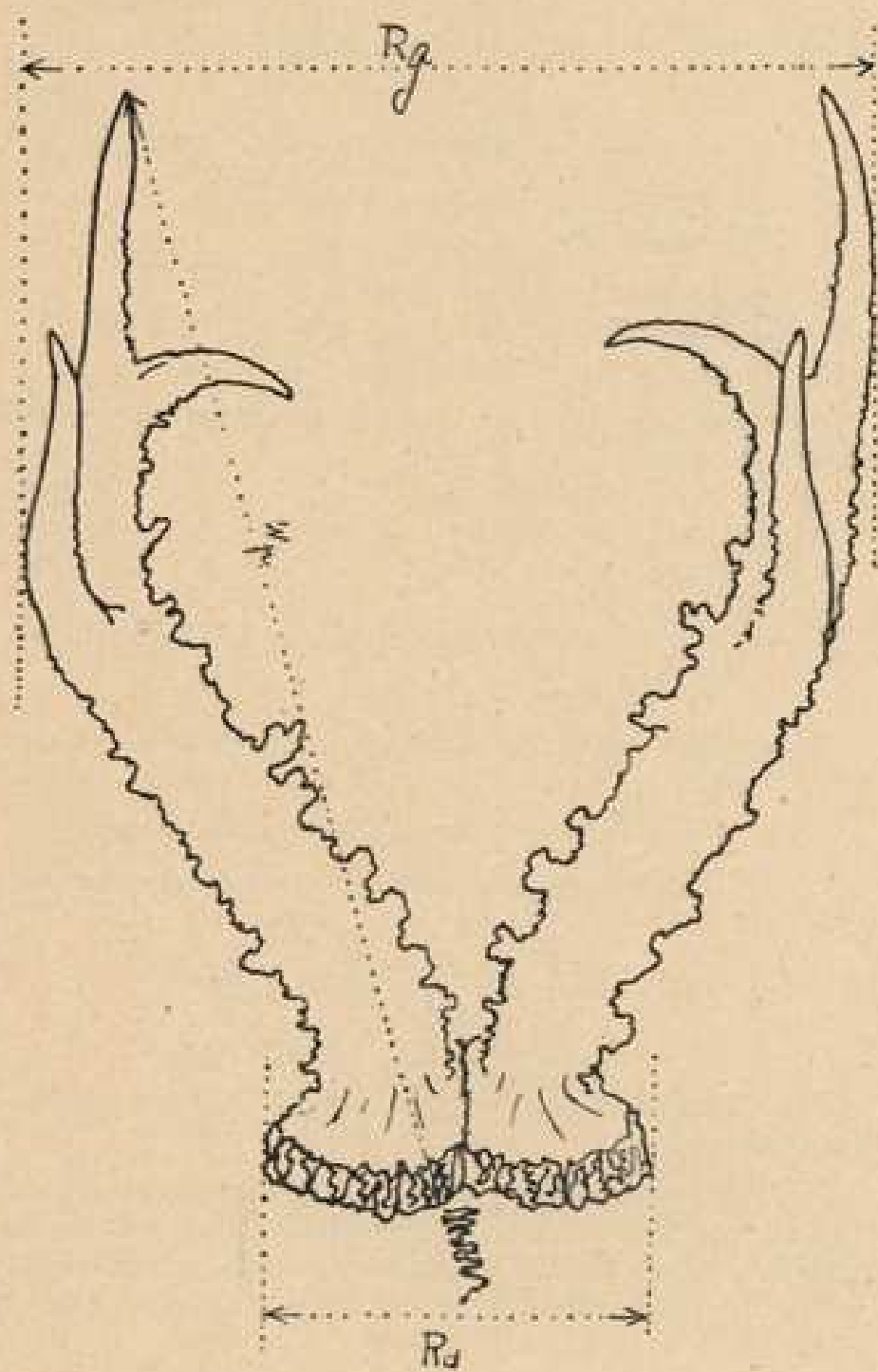
1. Rekordowy rogacz rumuński z wystawy lipskiej 1930 r.

$$M = 26,5 / 27, \frac{14}{105}, 74/77 = 323,5$$

$$P = 26,5, 13,5/12,5, 7,5/6,5 = 66,5$$

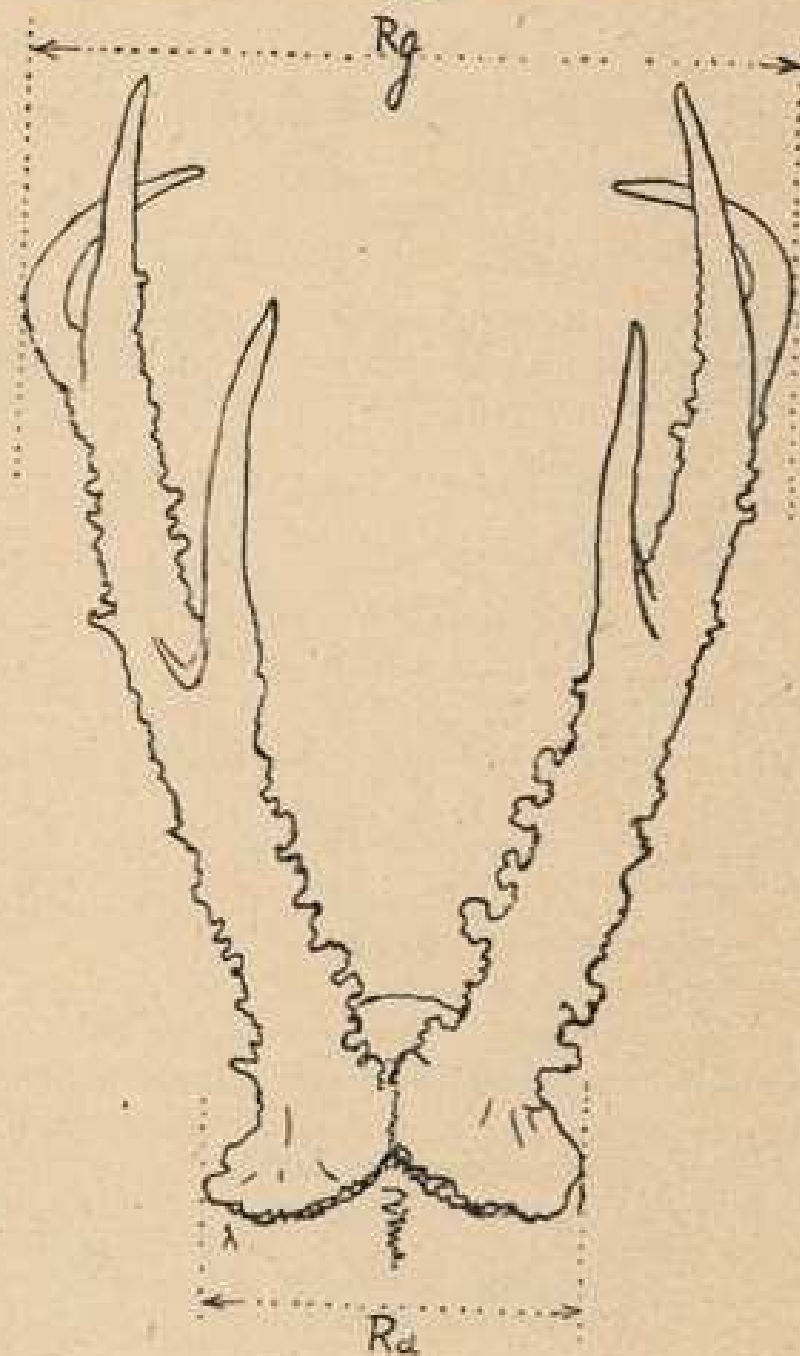
Przy objętości sześcienniej 310 cm³ parostki te ważyły 622 gr.

Podług niemieckiej metody Biegera przyznano im 180,47 punktów. Tak w Biegerowskiej, jak i w Nadlerowskiej formule są włączone punkty za wrażenie optyczne (Schönheitspunkte), a więc nasze punkty przysadzone — S.

2. Środkowo-morawski rogacz, najlepszy na wystawie berneńskiej r. 1929:

$$M = 20.7 / 18.8 \cdot \frac{15}{189} \cdot 83/85 = 312.2$$

3. Wschodnio-morawski rogacz z Beskid, strzelony w r. 1926:

$$M = 26/26, \frac{18}{100}, 67/57 = 294$$

$$P = 23.5, 10/7, 5.5/6.5 = 52.5$$

4. Zachodnio-morawski rogacz, strzel. w r. 1931:

$$M = 25.5/25, \frac{14}{88}, 62/64 = 278.5$$

$$P = 22.7, 6/7, 8/7.5 = 51.2$$

5. Pierwszych 16 parostków, odznaczonych na międzynarodowej wystawie lipskiej w r. 1930 wahało się w punktach wymiarowych między 323,5 a 280.

C. Wycenianie łopat danielich.

a) Punkty wymiarowe:

$$M = W p/l R \frac{g}{d} + Od p/l$$

W i R , jak u jeleni.

Od = obwód łodygi dolny, między ocznicą i opierakiem.

W i Rg w centymetrach, wszystkie inne wymiary w milimetrach.

M = sumie wszystkich liczb.

b) Punkty pomocnicze:

$$P = Or p/l + Docz p/l + Dop p/l.$$

Formułka ta odpowiada formule, stosowanej u jeleni.

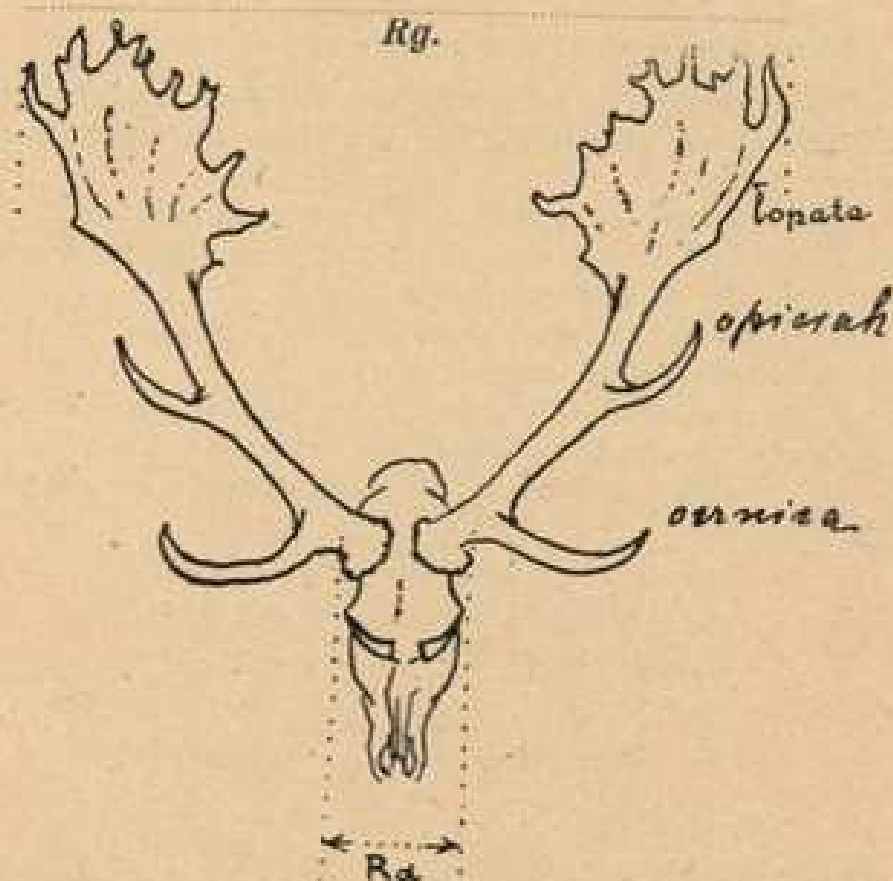
c) Punkty przysądzone:

a) Róże —	1— 3 pkt.,
b) Uperlenie i rysy —	0— 3 pkt.,
c) Wykształcenie gałęzi —	0— 3 pkt.,

d) Zabarwienie —	0— 3 pkt.,
e) Rozłożystość, jak u jeleni —	1— 3 pkt.,
f) Kształt i siła łopat —	1—10 pkt.,
g) Wygląd ogólny —	do 10 pkt.

$$S = a + b + c + d + e + f + g.$$

Najmniejsza dopuszczalna ilość $S = 35$.

Decydującym czynnikiem przy wycenianiu łopat danielich jest, prócz obwodu między ocznicą i opierakiem, głównie jakość łopat, a więc kształt, długość i szerokość, grubość i symetria. Stąd wynika, że wrażenie wzrokowe gra tu rolę bodaj ważniejszą, niż cyfry pomiarowe.

d) Przykład wycenienia:

Słowacki łopaciarz, najlepszy na bernieńskiej wystawie r. 1929:

$$M = 62/59, \frac{83}{151}, 99/108 = 562$$

D. Wycenianie poroży koziczych (haków).

$$F = 1,5 D + W + 4 O + R + St.$$

Wszystkie wymiary w centymetrach.

D = średnia (arytmetyczna) długość obu haków, mierzona po przednim górnym łuku od nasady do wierzchołka.

W = wysokość poroża od szwa na ciemieniu do idealnej płaszczyzny poziomej, przeprowadzonej stycznie do górnego zagięcia.

O = średni (arytmetyczny) obwód haków, mierzony w ich najgrubszym miejscu.

R = rozłożystość, mierzona między środkowymi punktami obu haków w górnym zagięciu.

St = wiekowe punkty, przyznawane tylko okazom starszym:

od 6 do 10 lat —	1 pkt.
od 11 do 15 lat —	2 pkt.,
powyżej 15 lat —	3 pkt.

E. Wycenianie rogów muflonich.

$$F = D_{p/l} + O_{d p/l} + R - (R-r).$$

$D_{p/l}$ = długość prawego i lewego rogu, mierzona po przedniej górnej stronie w centymetrach:

$O_{d p/l}$ = obwód prawego i lewego rogu u podstawy, w centymetrach.

R = rozłożystość, czyli największa pozioma szerokość poroża,

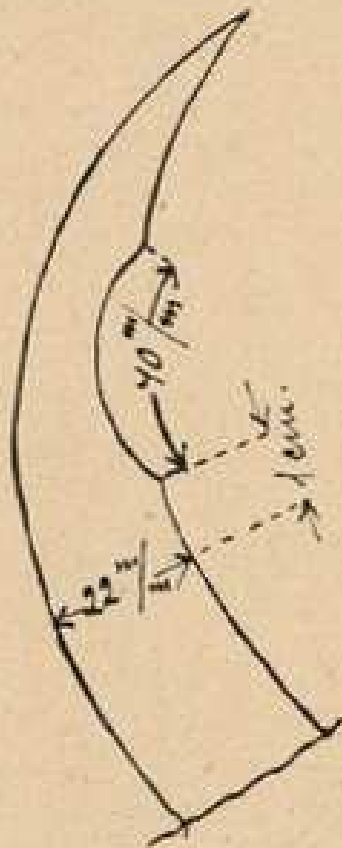
r = odległość wzajemna końców poroży.

F. Wycenianie szabel dziczych.

System wyceniania szabel dziczych, który poniżej podaję, stosowany był na wystawie łowieckiej w Pradze w 1933 r. Zdaniem sędziów z tej wystawy, jest nader prosty i łatwy w użyciu, polega bowiem na dwóch jedynie wymiarach:

W = długość wycieru szabli w milimetrach;

Sz = szerokość zewnętrznej strony szabli w mili-

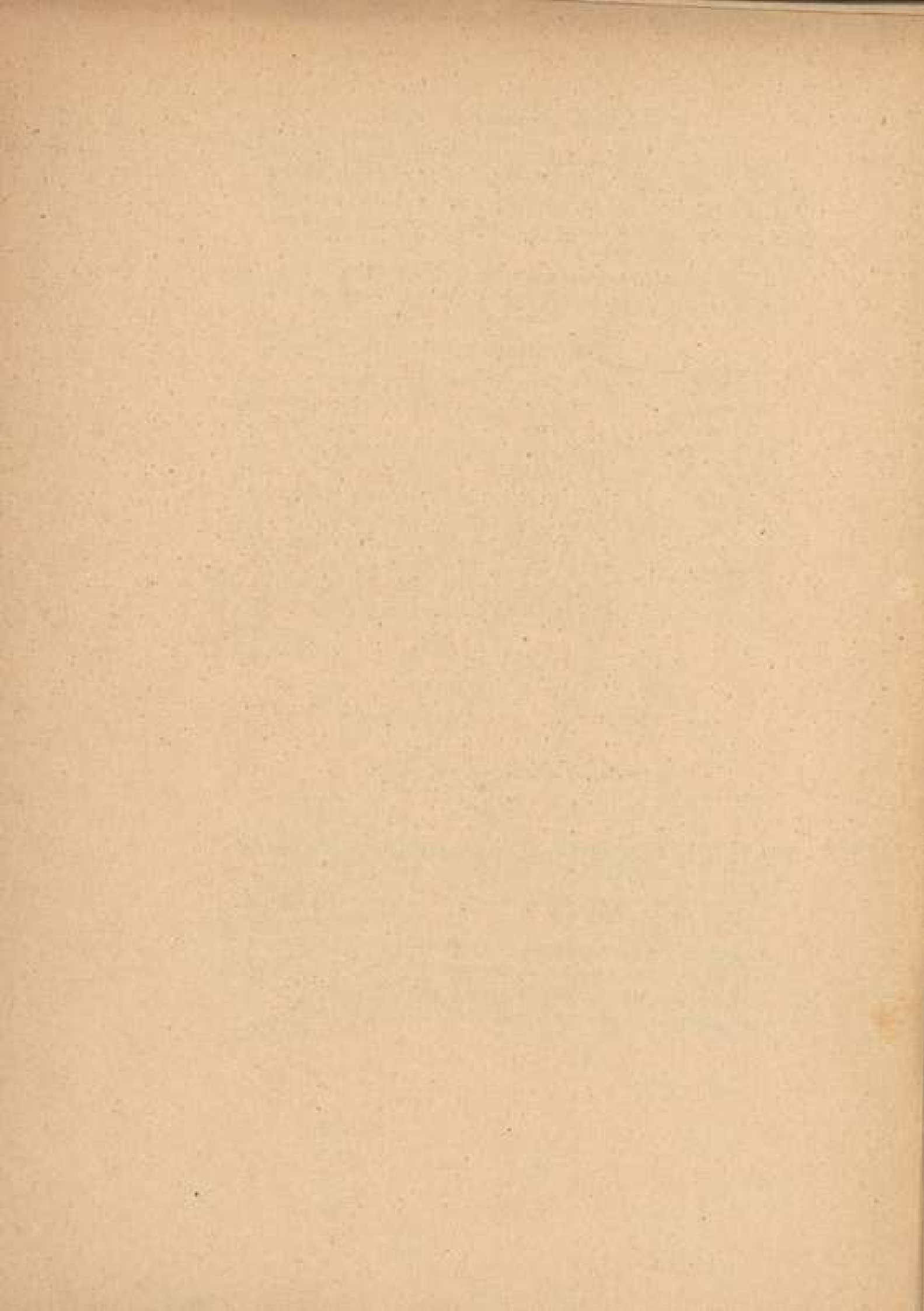

metrach w odstępnie 1 cm. od spodniej krawędzi wycieru;

$H = W + Sz$; np. $H = 40 + 22 = 62$ punkty.

Szable, wyceniane na wystawach i pokazach, są przeważnie oprawione w drzewo lub воск i z tego powodu pomijam celowo wymiar długości szabel, jako niemożliwy do stwierdzenia.

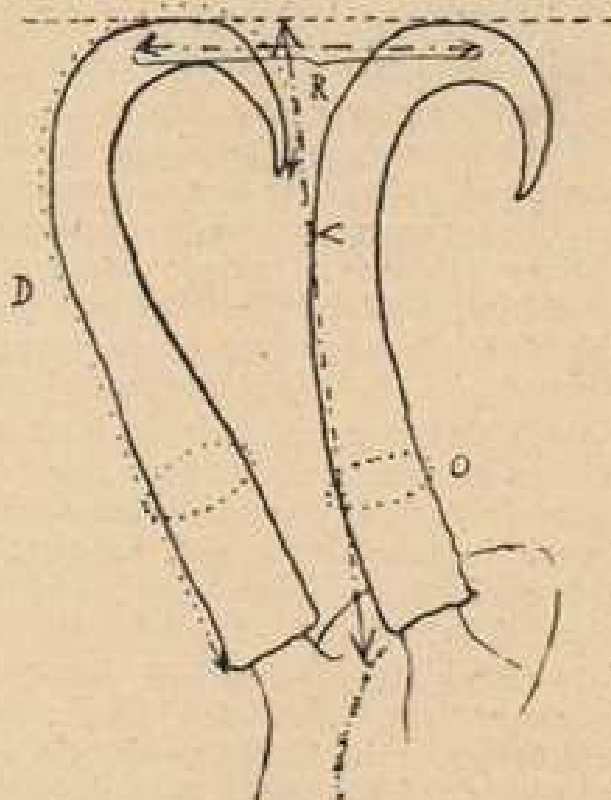
A. DYK.

$R-r$ = wprowadza się do formuły, o ile w wyniku różnica ta przedstawia ilość mniejszą, niż R , a opuszcza, o ile jest od R większą.

Przykład: bardzo silny baran z Żinkov (nie kapitalny):

$$F = 69/69 + 22,5/22,5 + 44 - (44-27) = 210.$$

III.

Kilka uwag dla organizatorów wystaw trofeów.

Wystawy i pokazy trofeów łowieckich urządza się dla reprezentacji i propagandy, dla myśliwych zaś posiadają one znaczenie pedagogiczne i informacyjne.

Dobre i celowe urządzenie wystawy wymaga starannego, przemyślanego gruntownie przygotowania, a tem samem bardzo wiele ofiarnej pracy. Przedewszystkiem zaskarbić sobie należy zaufanie posiada-

czy trofeów i zapewnić sobie ich współudział, czyli obesłanie wystawy. Poroża są po większej części przedmiotem specjalnego zamięłowania myśliwych, którzy je zdobyli i nic dziwnego, że wielu z nich niechętnie powierza je komitetom wystawowym z obawy przed ich uszkodzeniem, zamianą lub zaginięciem.

Toteż obesłanie wystawy jest największą troską, a jego zapewnienie najtrudniejszym i najniewdzięczniejszym zadaniem organizatorów wystawy.

Ponieważ wystawy powinny dawać obrazowy pogląd na rozwój poroży danego kraju, prowincji, lub okresu czasu, jest wskazane, aby obejmowały nie tylko same wybitne eksponaty, warte odznaczenia, lecz także i słabsze. Dopiero z takiego zgrupowania eksponatów o różnej jakości można coś pewnego powiedzieć o zależności rozwoju poroży od warunków bytowania, klimatu i t. p. warunków hodowlanych.

Premjowanie najlepszych trofeów jest wprawdzie kulminacyjnym momentem wystawy, nie mniej jednak głównym jej celem pozostanie zawsze kształcenie myśliwych i budzenie w nich zmysłu hodowlanego. Wystawa jest probierzem, co osiągnąć można przez ochronę i racjonalny odstrzał.

Grupując eksponaty wystawowe, należy zwracać uwagę na znany fakt, iż, mimo jednakowych skądinąd warunków rozwoju, poroża osiągają swe maximum w zależności od położenia geograficznego i cech plemiennych naszej zwierzyny. Na tej zasadzie jestem zwolennikiem przyznawania premij prowincjonalnych*) na ogólnokrajowej wystawie, nie mówiąc już o urządzaniu wystaw prowincjonalnych.

Wystawa zatem powinna obejmować:

1. konkurs główny, odnoszący się do wszystkich uwierzytelnionych, zdrowych i normalnych trofeów,

*) Najlepszy jeleni polski, prócz tego: najlepszy wschodnio (zachodnio) karpacki, pomorski i t. d. (*Przyp. tłumacza*).

- 29

L. p.	Trofeum						Krótka charakterystyka np. waga sztuki lub poroża— ew. życzenie wystawcy.
	Pochodzenie, kraj, prowincja	Nazwisko strzelcy lub jego hasło	Data odstrzału	Jelen	Daniel	Rogacz	

Komitet wystawowy rozsyła powyższy formularz wszystkim zainteresowanym, którzy po rozpisaniu wystawy, lub na specjalne zaproszenie, zgłosili się jako wystawcy. Zgłoszenia odpowiednio wypełnione należy przesyłać komitetowi w terminie przezeń określonym, w każdym zaś razie przed wysłaniem eksponatu.

Wzór konsygnacji odebranych eksponatów:

L. p.	Wystawca	Rodzaj	Przyjął — plombował	Znak opakowania	Przyjęto dnia	Zwrócono dnia	Zwrócił	U w a g a

Wzór dziennika odbiorczego eksponatów:

Przesyłka				Wysyłający	Wydatki		U w a g a
Data nadejścia	Znak	Ilość szt. i rodzaj opakow.	Rodzaj przewozu		gr.	zł.	

Formularze dla sędziów:

Jelenie: M =

L. p.	Wys. łodyg		Rozłożystość		Obwody łodyg				Razem M punktów	U w a g a
	pr. cm.	lew. cm.	górną cm.	dolną cm.	górn y		doln y			
					pr. m/m	lew. m/m	pr. m/m	lew. m/m		

Jelenie: P =

(Daniele)

L. p.	Obwód róży		Dług. ocznic		Długość opieraków		Razem P punktów	Uwaga
	prawej cm.	lewej cm.	prawej cm.	lewej cm.	pr. cm.	lew. cm.		

Jelenie: S =

L. p.	Róże	Uperlenie	Korona	Ilość gałęzi	Wykształ- cenie	Ubarwienie	Rozpiętość	Wrażenie ogólne	Razem S punktów	Uwaga

Rogacze: $M =$

L. p.	Wysokość		Rozłożystość		Obwód		Razem M punktów	Uwaga
	prawa cm.	lewa cm.	górną cm.	dolną m/m	prawy m/m	lewy m/m		

Rogacze: $P =$; $S =$

L. p.	Obwód ko- ronki cm.	Długość przed. gałęzi		Długość tyln. gałęzi		Razem P punktów	Róże	Uperlenie	Wykształc.	Ubarwi nie	Rozpiętość	Ogólne wra- żenie	Razem Spkt.	Uwaga
		pr. c/m	l. c/m	pr. cm.	l. c/m.									

Wzór ostatecznego protokołu sędziowskiego:

Suma punktów. Rodzaj zwierzyny:

L. p. kata- logu wyst.	Pochodzenie kraj. prowincja	Nazwisko strzelca	Data odstrzału	Blizsze dane myśliwkie	Przyznano punktów			Ocena $M + S$	Przyznane odznaczenie	Uwaga
					M.	P.	S.			

2001

BIBLIOTEKA

Polskiego Związku Łowieckiego

Łow. 22.

1929 Dyle
Nr 1213

BIBLIOTEKA
Polskiego Związku Łowieckiego

Nr

1213